

Спільний лист

Чернігівської обласної прокуратури, Управління Служби безпеки України в Чернігівській області, Управління освіти і науки обласної державної адміністрації від 21 травня 2025 року щодо удосконалення діяльності у сфері запобігання та протидії підлітковій злочинності проти основ національної безпеки України

В умовах збройної агресії російської федерації проти України гостро стоїть питання ефективної взаємодії правоохоронних, державних органів та органів місцевого самоврядування для захисту інтересів дітей, протидії насильству, негативним проявам у підлітковому середовищі.

Останнім часом російські спецслужби все частіше використовують дітей у проведенні розвідувально-підривної діяльності проти України. З цією метою, мотивуючи неповнолітніх грошовою винагородою, їх залучають для різноманітних завдань указанного характеру: розвідки позицій підрозділів Збройних сил України, надання координат об'єктів цивільної інфраструктури, виготовлення вибухових пристроїв та використання дітей для їх розміщення, у тому числі як «живої бомби».

Загалом, починаючи із серпня 2024 року, співробітниками УСБУ в Чернігівській області викрито 12 дітей віком 14-17 років, які вчиняли диверсії та інші дії, спрямовані на допомогу представникам рф у підривній діяльності проти України (статті 111, 113 КК України). У всіх випадках досягнення неповнолітніми віку кримінальної відповідальності (14 років за ст. 113 КК України у разі вчинення диверсії, 16 років за ст. I II КК України - державної зради), до них застосовано судом запобіжний захід у вигляді тримання під вартою. За вчинене їм загрожує безальтернативне покарання у виді позбавлення волі строком від 10 років. Переважна кількість дітей раніше не притягувалися до адміністративної чи кримінальної відповідальності за вчинення правопорушень, не перебували на обліках соціальних служб та правоохоронних органів.

Можливість відвернення вчинення неповнолітніми злочинів проти основ національної безпеки України безпосередньо залежить від своєчасного виявлення батьками, близькими особами, педагогічним персоналом та працівниками соціальних служб ознак поведінки, які можуть свідчити про вербування дитини представниками рф, а саме:

- 1) самостійні виїзди в інші регіони країни без належної мотивації;
- 2) поява великих грошових сум чи коштовного майна без пояснення джерела походження;
- 3) придбання сім-карт, нових телефонів, зокрема кнопочкових;
- 4) активне використання месенджера Телеграм, наявність листування з акаунтами, що пропонують роботу;

- 5) завантаження на мобільні телефони, планшети програмного забезпечення для фіксування геолокації знімків та відео, зокрема застосунку Тішетагк;
- 6) відвідування дитиною місць дислокації об'єктів ЗСУ або стратегічних об'єктів інфраструктури, зокрема ліній електропередач, релейних шаф на залізниці, особливо - за межами населеного пункту місця проживання;
- 7) принесення додому невідомих пакунків, збирання електронних пристроїв, розбирання мобільних телефонів, павербанків;
- 8) систематичне відвідування гаражів, інших місць господарського призначення без належної потреби;
- 9) придбання великої кількості товарів, які не стосуються звичайних потреб неповнолітніх, у тому числі хімічних речовин, добрив, піротехніки, через поштові відділення, зокрема «Нова пошта».

Таким чином, превентивною діяльністю слід охоплювати не лише неповнолітніх, а й батьків, опікунів чи піклувальників. Недостатній контроль за поведінкою, відсутність належної уваги до психологічного стану дітей у сім'ях, а також ігнорування ризиків цифрового середовища призводять до трагічних наслідків.

Враховуючи викладене, потрібно у межах своїх повноважень вжити необхідних заходів щодо посилення профілактики та роз'яснювальної роботи про шляхи вербування неповнолітніх, особливо серед батьків, опікунів, піклувальників, наслідки, які їм загрожують за вчинене.

За наявності підстав, невідкладно інформувати органи безпеки щодо виявлення фактів співпраці неповнолітніх з представниками країни-агресора.

Батьки, будьте уважними, контролюйте дозвілля та спілкування в мережі своїх дітей, будуйте довірливі стосунки та проводьте профілактичні бесіди. Пам'ятайте, що ворог підступно використовує дітей і дорослих, свідомо знищує наше підрастаюче покоління.